

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник тез виступів учасників

II Всеукраїнської науково-практичної конференції

**Актуальні проблеми реформування
дошкільної та початкової освіти України
у контексті євроінтеграційних процесів
(10 грудня 2019 р.)**

Рівне – 2019

УДК 371: 378

ББК 88.3

П-86

Збірник тез виступів учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «**Актуальні проблеми реформування дошкільної та початкової освіти України у контексті євроінтеграційних процесів**» (10 грудня 2019 р.). Рівне: РВЦ МEGУ імені академіка Степана Дем'янука, 2019. 334 с.

У збірнику представлено наукові статті викладачів та студентів ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука», Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, Рівненського державного гуманітарного університету, інших ЗВО та освітніх установ України, які присвячено актуальним проблемам реформування дошкільної та початкової освіти в контексті євроінтеграційних процесів.

Відповідальність за якість оформлення тез і цитування джерел несуть автори та наукові керівники.

Організатори конференції:

д. пед. н., проф. **Дем'янук Анатолій Степанович**, ректор ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»;

к. пед. н., доцент **Пагута Тамара Іванівна**, директор Інституту педагогічної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»;

д. пед. н., проф. **Красовська Ольга Олександрівна**, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»;

д. пед. н., проф. **Сойчук Руслана Леонідівна**, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

д. пед. н., проф. **Пріма Раїса Миколаївна**, завідувач кафедри теорії і методики початкової освіти Східноукраїнського національного університету імені Лесі Українки;

к. пед. н., доцент **Мельничук Лілія Борисівна**, завідувач кафедри педагогіки Інституту педагогічної освіти ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука»;

д. пед. н., проф. **Шевців Зоя Михайлівна**, професор кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

к. пед. н., доцент **Яковишина Тетяна В'ячеславівна**, доцент кафедри педагогіки початкової освіти Рівненського державного гуманітарного університету.

© Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. акад. С. Дем'янука, 2019

ЗМІСТ

Секція 1. Спадщина В. Сухомлинського в контексті пріоритетів освіти XXI століття.....	8
--	----------

Зубик З. М. Спадщина В. Сухомлинського в контексті пріоритетів освіти XXI ст.....	8
Остапйовська Т. П. Використання педагогіки партнерства у педагогічному досвіді В.О.Сухомлинського.....	11
Твердун Ю. О. Шанобливе ставлення до людей учнів початкової ланки як одна із якостей вихованості.....	15
Якобюк Д. М. Особливості навчально-виховної роботи в авторській школі Василя Сухомлинського.....	21
Янчук О. О. Дзеркало Нової української школи в надбаннях В. О. Сухомлинського.....	25

Секція 2. Дошкільна освіта в Україні: перспективи та проблеми реформування.....	28
--	-----------

Арендарчук Н. А. Пошуково-дослідницька діяльність дошкільників в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.....	28
Бубін А. О. Педагогічна концепція Фрідріха Фребеля.....	33
Іванова В. В. Моделі організації сучасної дошкільної освіти у системі неперервної освіти у країнах європейського союзу.....	36
Іванова Н. В. Топос дошкільної освіти в духовно-онтологічних стратегіях мислення.....	40
Корицька Т. Р. Етичне вчення німецького філософа й педагога Й. Гербарта.....	43

Секція 3. Нова українська школа: нові підходи, методики, технології. Інклюзивна освіта.....	46
--	-----------

Віннік І., Буднік С. Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів початкової школи засобами проєктної діяльності.....	46
Горбняк О. М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до професійної діяльності в умовах інклюзії закладу загальної середньої освіти.....	50
Гроховчук І. М. Організаційно-педагогічні умови підготовки дітей до школи в навчально-виховному комплексі.....	54
Демидюк Н. В. Інклюзивне освітнє середовище як умова забезпечення рівного доступу до навчання в Новій українській школі.....	58
Дерев'янка Н. З. Проблема розвитку просоціальної поведінки в умовах інклюзивного освітнього середовища.....	62

Жакун І. І. Проблеми інклюзивного навчання та шляхи їх вирішення.....	65
Засєкіна І. А. Формування пізнавальної активності учнів молодшого шкільного віку засобами інтегрованого навчання.....	69
Кизицька А. В. Використання педагогічних програмних засобів для початкової школи.....	72
Ковальчук М. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до проведення спостережень за змінами в природі.....	76
Красовська О. О. Технології формування мистецької компетентності учнів молодшого шкільного віку в інноваційному середовищі Нової української школи.....	80
Мисько І. П. Дидактичні засади підготовки майбутніх вчителів початкової школи до професійної діяльності в освітньому середовищі Нової української школи.....	85
Остапівська І. І. Інформаційна діяльність учителя початкової школи відповідно до концепції Нової української школи.....	90
Петрук О. М., Соїко І. М., Теоретичні основи формування мовленнєвої компетентності та культури мовлення вчителя Нової української школи.....	93
Пилипчук Т. Л. Педагогічні умови формування інклюзивної компетентності майбутнього вчителя початкової школи у закладі вищої освіти.....	96
Попова А. В. Організація освітнього середовища на пріоритеті дитиноцентризму.....	100
Реверська О. М. Стан та перспективи впровадження інклюзивної освіти в Україні.....	104
Рославець Р. М., Махновець Н. В. Формування цілісного сприйняття природи в теорії і практиці початкової освіти.....	108
Усач К. А. Самоствердження особистості як психолого-педагогічна проблема.....	112
Фридрих А. І. Особливості навчання першокласників в контексті Нової української школи.....	115
Хом'як О. А. Технології формування соціальної та громадянської компетентностей молодших школярів.....	119
Шевців З. М. Комплексний підхід до організації освітнього процесу учнів з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти.....	125
Секція 4. Інтеграція професійної освіти України до європейського та світового освітнього простору.....	129
Колдун Д. О. Інноваційні технології в умовах сучасного освітнього середовища.....	129
Марчук О. О. Використання інтернет-матеріалів під час вивчення волинського шкільництва XIX – першої половини XX ст. у закладах вищої освіти.....	133

Мішак Е. В., Велінець П. В., Сотник Ж. Г. Українська козацька система виховання як феномен української етнопедагогіки.....	136
Потапчук Ю. В. Педагогічна майстерність як важлива складова сучасного вчителя початкової школи.....	140
Швед В. В. Використання навчальних комплексів Oxford University Press у початковій та середній школі.....	144
Шкабаріна М. А. Методичні рекомендації щодо розвитку педагогічної креативності майбутніх учителів.....	148

Секція 5. Світові тенденції організації професійної підготовки конкурентноздатного фахівця педагогічного профілю.....152

Берладин О. Б. До питання розширення змісту професійної підготовки майбутнього вчителя англійської мови для початкової школи.....	152
Вітюк В. В. Індивідуальна науково-дослідницька діяльність студентів закладів вищої освіти як одна із форм якісної лінгводидактичної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.....	155
Дембіцька М. І. Реформування змісту початкової освіти в провідних країнах світу в XXI столітті.....	158
Пріма Д. А. Формування ціннісно-сислової основи професійної позиції майбутнього вчителя початкової школи.....	162
Пріма Р. М. До питання формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкової школи: вітчизняний і закордонний досвід.....	166

Секція 6. Реалізація компетентісно-контекстного підходу в умовах модернізації системи професійної педагогічної підготовки.....169

Білак М. В. Методичні особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах компетентісного освітнього процесу.....	169
Борова В. Є. Поняття «фонематичного слуху» в контексті сучасної педагогічної діагностики його розвитку.....	176
Гаврілова А. П. Сутність інноваційної діяльності як особливої моделі педагогічної взаємодії у процесі професійної підготовки вихователів закладів дошкільної освіти.....	180
Гулюк С. О. Проектна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів.....	183
Карпова О. О. Використання ігрових технологій на уроках математики у початкових класах.....	186
Комарницька Н. М. Когнітивний компонент технології формування професійної спрямованості особистості майбутніх педагогів.....	192
Лужицька М. М. Сучасні тенденції теорії і практики професійної підготовки вчителя початкової школи у галузі мистецької освіти в XX – XXI столітті.....	196

Мариніна І. В. Формування готовності вчителів початкової школи до впровадження гендерного підходу.....	203
Миськова Н. М. Основні тенденції розвитку сучасної математичної підготовки майбутніх учителів початкових класів.....	207
Овдійчук В. А. Особливості підготовки майбутніх учителів до розвитку критичного мислення молодших школярів під час вивчення інформатики.....	210
Чосік Л. Я. Розвиток професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи у процесі викладання курсу «Методика навчання математичної освітньої галузі».....	213
Яковшина Т. В. Творча активність як показник готовності майбутніх учителів до професійної діяльності.....	217

Секція 7. Інноваційне проектування освітнього середовища в сучасному закладі дошкільної освіти і початковій школі.....

222

Ващук А. С. Сучасні підходи до логіко-математичного розвитку дошкільників.....	222
Волинець Ю. М. Спостереження як основний метод ознайомлення дошкільників з природою.....	226
Габор В. А. Методика розвитку мовленнєвих творчих здібностей дошкільників засобами ігор-фантазувань.....	230
Замелюк М. І., Оксенчук Т. В., Міліщук С. О. Особливості розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку з «дарами» Фребеля.....	233
Калитяк А. Теоретичний аспект формування медіаграмотності молодших школярів.....	236
Карпів І. Є. Уявлення про час як складова розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку.....	239
Коломис А. І. Підготовка майбутніх учителів до організації освітнього середовища сучасної початкової школи.....	243
Кревська А. О. Вплив образотворчого мистецтва на розвиток художньо-творчої активності дітей дошкільного віку.....	246
Кревська А. О. Формування художньо-творчої активності дітей старшого дошкільного віку шляхом ознайомлення з косівським розписом.....	248
Кулініч Ю. А. Використання лінгводидактичної спадщини Софії Русової у фаховій підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	251
Кущева Ю. О. Формування здорового способу життя дітей дошкільного віку засобами фізичної культури.....	257
Максимчук Н. С., Максимчук Д. А. Теоретико-методична модель підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дітей з народознавством.....	261

Маленька Н. В. Використання елементів дуальної освіти у процесі підготовки майбутніх вихователів до ознайомлення дошкільників з професіями дорослих.....	265
Мельничук Л. Б. Критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього середовища.....	270
Нодь Є. Б. Формування математичної компетенції дітей дошкільного віку на сучасному етапі.....	275
Овдіюк М. І. Дидактичні особливості організації освітнього процесу в умовах різновікової групи закладу дошкільної освіти.....	278
Пагута Т. І. Формування мовленнєвої компетенції дошкільників на заняттях з логіко-математичного розвитку.....	282
Попадинець Н. В. Професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів у галузі художньо-естетичного виховання засобами технологій контекстного навчання.....	286
Ткачук К. О. Використання інноваційних методик роботи з батьками в закладах дошкільної освіти.....	294
Хомич С. О. Методика проведення дидактичних ігор природничого змісту з дошкільниками різного віку.....	298
Циплюк А. М. Середовище закладу дошкільної освіти з позицій його здоров'язбережувальної спрямованості.....	302
Чернега Н. В. Особливості фізичного розвитку дітей дошкільного віку.....	307
Шило І. О. Квест технологія як засіб ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.....	312
Ярощук Р. В. Інноваційне освітнє середовище як психолого-педагогічна проблема.....	316
Ясковець В. В. Педагогічна техніка як складова педагогічної майстерності вчителя.....	320
Секція 8. Проблеми психологічного розвитку дитини.....	323
Ничипорук Л. Ю. Розвиток емоційної сфери підлітків.....	323
Пасарюк І. Р. Підготовка дошкільнят до навчання в школі.....	326
Сосновська І. Ю. Причини агресивної поведінки підлітків.....	330

*Попова Анна Вікторівна
студентка 2 курсу магістратури,
спеціальність 013 «Початкова освіта»,
Рівненський державний гуманітарний університет*

*Науковий керівник:
Яковишина Тетяна В'ячеславівна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки початкової освіти,
Рівненський державний гуманітарний університет*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРІОРИТЕТІ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ

У сучасному українському суспільстві в цілому і в педагогічному співтоваристві зокрема, загострився інтерес до питань, пов'язаних із загальним розвитком людини, дитинства як значущого і найціннішого періоду життя, освітнього середовища як фактору, від якого багато в чому залежить доля кожної дитини і країни; відбувається переосмислення соціальними групами та окремими громадянами власних специфічних інтересів в сфері освіти.

Усе це знаходить своє відображення в науці і в педагогічній практиці. Численні наукові концепції, пов'язані з реалізацією розвивального потенціалу освітнього середовища, затребувані сучасною школою, яка відповідає за зміни економічної, політичної, моральної ситуації в країні різними інноваціями, введенням в педагогічні колективи нових людей: учених, практичних психологів, економістів, інженерів, вузівських педагогів тощо, схильних до нетрадиційних підходів, креативних форм діяльності тощо. У нових умовах на школу об'єктивно покладають низку непростих завдань. Серед них – захищати дітей від негативних соціальних наслідків ринкових реформ, зробити школу середовищем соціального миру і злагоди, задовольняти зростаюче різноманіття освітніх потреб і запитів населення, стимулювати їхній подальший розвиток [2].

Формування нового освітнього середовища будується на принципово новій платформі – багатовимірному розуміння життя – та супроводжується створенням й удосконаленням різноманітних шкільних освітніх систем. Усе більша увага педагогів звертається до зарубіжного досвіду шкіл «зі справедливим співтовариством», «шкіл без невдач». Посилюється інтерес до спадщини Ф. Брюховецького, А. Макаренка, В. Сухомлинського, С. Шацького та новаторського досвіду сучасних педагогів. Беруться на озброєння ідеї Р. Кольберга, С. Френе, Р. Штайнера та ін.

Сьогодні для батьків, дітей, педагогів відкрита можливість вибору типу освітнього закладу; конкретних програм і підручників; форм освіти завдяки реалізації положень закону «Про освіту», Нової української школи.

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й вміння застосовувати їх у житті. Теоретики та практики покладають надії на те, що НУШ стане тією школою, до якої приємно буде ходити учням. Тут прислухатимуться до їхньої думки, навчать критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. Водночас батькам теж сподобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння [3].

Наголошується, що навчання в Новій українській школі, її ціннісно-світоглядна домінанта ґрунтується на постулатах педагогіки партнерства, позитивної психології та філософії дитиноцентризму, зокрема враховує суб'єктний досвід кожної дитини, забезпечуючи її гармонійний розвиток, сприяє збереженню психологічного здоров'я та радості пізнання, переживання позитивних емоцій для суб'єктивного благополуччя, надає можливості самоактуалізації тощо. Основним в освітньому процесі є орієнтація на потреби учня, дитиноцентризм [1].

Близькими та основоположними для Нової української школи є такі ідеї дитиноцентризму:

- ✓ відсутність адміністративного контролю, який обмежує свободу педагогічної творчості;
- ✓ активність учнів в освітньому процесі;
- ✓ орієнтація на інтереси та досвід учнів;
- ✓ створення навчального середовища, яке перетворює навчання на яскравий елемент життя дитини;
- ✓ практична спрямованість навчальної діяльності, взаємозв'язок особистого розвитку дитини з її практичним досвідом;
- ✓ відмова від орієнтації освітнього процесу на середнього школяра і обов'язкове врахування інтересів кожної дитини;
- ✓ виховання вільної незалежної особистості;
- ✓ забезпечення свободи і права дитини в усіх проявах її діяльності, урахування її вікових та індивідуальних особливостей, забезпечення морально-психологічного комфорту дитини;
- ✓ упровадження шкільного самоврядування, що передбачає виховання гуманістичних та демократичних ідей і світогляду, необхідних сучасному суспільству;
- ✓ виховання «вільної незалежної особистості», яка «запалюється любов'ю та керується розумом» (за Д. Дьюї).

Таким чином, реальні процеси гуманізації, викликані вивченням педагогами засад особистісно-орієнтованого й індивідуально-орієнтованого підходів, створюють потенційні можливості для переходу від навчання і виховання до роботи з кожним учнем, спрямованої на формування соціально-цінних відносин вихованців із навколишнім світом і самими себе, з розширення горизонтів реалізації індивідуальних можливостей.

Таким чином, зусилля і науковців, і практиків спрямовані на розв'язання пріоритетного завдання – створення такого освітнього середовища, яке сприяло б розвитку творчої індивідуальності кожної дитини.

Ще А. Макаренко зазначав, що виховує не так вихователь, скільки середовище, що організоване найбільш вигідним чином. Тим часом, освітнє середовище навіть у «просунутих» школах не завжди відповідає сучасним завданням. Так, багато гімназій та ліцеїв практично не відрізняються від загальноосвітніх шкіл. Замість розробки та апробації справді інноваційних педагогічних ідей і концепцій, в них відбувається лише перевантаження навчальних планів, що призводить до погіршення здоров'я дітей. У багатьох випадках усі експериментальні починання зводяться тільки до змін у сфері змісту освіти, а система виховної роботи або зруйнована, або не склалася. Недостатньо уваги приділяється початковій школі, незважаючи на те, що давно відомо: молодший шкільний вік є унікальним і надзвичайно значущим періодом становлення особистості й загального розвитку дитини. Таким чином, питання про освітнє середовище, його створення, компоненти, характеристики дуже актуальне на даному етапі розвитку українських освітніх закладів.

У сучасній педагогічній практиці спостерігаємо прояв таких протиріч:

- ✓ між необхідністю всебічного особистісного розвитку дітей, з одного боку, і прагненням школи розвивати, перш за все, а іноді й виключно – пам'ять дитини, з іншого;
- ✓ між зацікавленістю батьків в загальному розвитку дітей і слабким володінням педагогами відповідними технологіями;
- ✓ між усвідомленням учителями значущості індивідуального і диференційованого підходів до дітей та їх реалізацією;
- ✓ між соціальною значущістю процесу розвитку учнів в молодших класах школи і слабкою забезпеченістю його науково-обґрунтованими розробками і матеріалами.

Ми припустили також, що освітнє середовище сучасної школи характеризується низкою особливостей, викликаних соціально-економічними та психолого-педагогічними умовами його існування, і може бути ефективним фактором розвитку учнів, якщо: воно відповідає потребам дітей, батьків, вчителів; адміністрація і вчителі усвідомлюють завдання загального розвитку дітей як пріоритету в своїй діяльності і здійснюють цілеспрямовані зусилля для їхнього вирішення;

- ✓ рівень психолого-педагогічних знань працівників школи відповідає сучасному стану науки;
- ✓ існує конкуренція освітніх установ.

Діяльність педагога початкової школи у створенні дитиноцентричного освітнього середовища дуже специфічна і детермінована багатьма причинами.

По-перше, молодший шкільний вік – надзвичайно відповідальний і важливий період в житті дитини. Зі звичної обстановки вона потрапляє в

нове середовище, де провідною стає навчальна діяльність. У процесі цієї діяльності діти опановують умінням вчитися і здатністю оперувати теоретичними знаннями.

По-друге, в початковій школі педагог стикається зі складними кризами вікового розвитку (криза 6-7 років і початок підліткової кризи). Критичні вікові періоди відрізняються тим, що упродовж відносно короткого часу відбуваються виражені психологічні зрушення, зміни в особистості дитини. Основні особливості таких періодів: 1) невиразність початку і кінця кризи; 2) поява труднощів у вихованні дітей. Виходячи з цього перед педагогом стоїть завдання постійного вивчення дітей, фіксації їхніх психічних новоутворень. Це дозволяє прогнозувати черговий етап у розвитку особистості молодшого школяра і вчасно коригувати зміст та форми виховної діяльності.

По-третє, успішність реалізації педагогом початкової школи своїх функцій багато в чому залежить від організації ефективної взаємодії із сім'єю дитини з метою становлення, корекції і підтримки першого соціального статусу дитини – статусу учня.

По-четверте, педагог початкової школи не тільки сам забезпечує інтеграцію навчальної і виховної функцій, виступаючи одночасно і в ролі вчителя і в ролі класного керівника (класного вихователя), але й координує діяльність інших педагогів (вчителів-предметників, педагогів додаткової освіти, вихователів групи продовженого дня та ін.).

Дитиноцентризм у сучасній освіті розглядається як один із чинників розвитку та якісного прориву в національній системі освіти. Його впровадження зумовлене, насамперед, тим, що сучасні умови розвитку суспільства на початку третього тисячоліття з його новою філософією спілкування, новими перспективами і ризиками, вимагають від школи новітніх підходів до проблеми формування активної, діяльної, успішної особистості, в якій поєднується високий інтелектуальний рівень, розвинуті фізичні та моральні якості, активна громадянська позиція, здатність до результативної фахової діяльності.

Таким чином, від ефективності роботи педагога як вихователя залежить успішність розвитку і життєдіяльності дитини в освітньому просторі школи, яке не виникає автоматично при зустрічі дитини і виховує дорослого; воно передбачає спеціально розроблену програму педагогічних дій.

Список використаних джерел

1. Концепція Нової української школи. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. Концепція початкової освіти. О. Я. Савченко, Н. М. Бібік, В. О. Мартиненко та ін. *Початкова школа*. 2016. №6. С. 1-4.
3. Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>